UMUMIY O‘RTA TA’LIM MUASSASALARIDA O‘QUVCHILARNING ILMIY-TEXNIK STARTAP LOYIHALARINI BOSHQARISHDA MONITORING MEXANIZMI

Mirzakarimova Mohidil Tojimatovna

Annotatsiya. *Mazkur tezisda umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘quvchilarning ilmiy-texnik startap loyihalarini boshqarish jarayonida monitoringning o‘rni va mazmuni yoritiladi. Monitoring loyiha rivojlanishini muntazam kuzatish, mavjud holatni tahlil qilish, muammolarni aniqlash va tegishli boshqaruv qarorlarini qabul qilishga xizmat qiluvchi uzluksiz mexanizm sifatida qaraladi.*

Kalit so‘zlar: *ta’limda menejment, ilmiy-texnik loyiha, startap, loyiha boshqaruvi, monitoring, baholash, boshqaruv qarori, umumiy o‘rta ta’lim.*

Аннотация. *В тезисе рассматривается роль и содержание мониторинга в управлении научно-техническими стартап-проектами учащихся общеобразовательных учреждений. Мониторинг рассматривается как непрерывный механизм наблюдения, анализа результатов, выявления проблем и принятия управленческих решений.*

Ключевые слова: *менеджмент образования, научно-технический проект, стартап, управление проектами, мониторинг, оценивание, управленческое решение.*

Abstract. *This thesis examines the role and content of monitoring in managing scientific and technical startup projects of secondary school students. Monitoring is considered as a continuous mechanism for observing project progress, analyzing results, identifying problems, and making appropriate management decisions.*

Keywords: *education management, scientific and technical project, startup, project management, monitoring, assessment, management decision.*

KIRISH

Bugungi umumiy o‘rta ta’lim tizimida o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoni aniqlashi, amaliy yechim ishlab chiqishi va jamoada ishlashi muhim ta’limiy vazifalardan biridir. Ilmiy-texnik startap loyihalari ana shu faoliyatni amaliy shaklda tashkil etish imkonini beradi. Biroq loyiha ishini tashkil etishning o‘zi yetarli emas. Uning rivojlanishini muntazam kuzatish, natijalarni baholash va aniqlangan muammolarga mos boshqaruv qarorlarini qabul qilish zarur.

Shu nuqtayi nazardan monitoring ilmiy-texnik startap loyihalarini boshqarish mexanizmining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Monitoringni loyiha faoliyatining muayyan bosqichlarida ma’lumotlarni yig‘ish va tahlil qilish bilan cheklab bo‘lmaydi. U rejalashtirishdan boshlab yakuniy natijalarni baholashgacha bo‘lgan jarayonni qamrab oladigan uzluksiz boshqaruv mexanizmi sifatida tashkil etilishi maqsadga muvofiq.

1. **Boshlang‘ich diagnostika.** O‘quvchilarning qiziqishi, tayyorgarligi, mavjud bilimlari, loyiha g‘oyasining dolzarbligi va amalga oshirish imkoniyatlari aniqlanadi.
2. **Rejalashtirish monitoringi.** Loyiha maqsadi, vazifalari, bosqichlari, muddatlari, jamoa a’zolarining vazifalari va zarur resurslar belgilanadi.
3. **Jarayon monitoringi.** Loyiha bajarilishining borishi muntazam kuzatiladi. Vazifalarning bajarilishi, jamoaviy hamkorlik, mentor bilan aloqa va yuzaga kelayotgan muammolar tahlil qilinadi.
4. **Oraliq natijalarni baholash.** Belgilangan oraliq natijalar loyiha maqsadlari bilan solishtiriladi. Zarur hollarda loyiha rejasi yoki vazifalar taqsimotiga o‘zgartirish kiritiladi.
5. **Yakuniy tahlil.** Loyiha natijasi, amaliy ahamiyati, o‘quvchilarning faol ishtiroki va belgilangan maqsadlarga erishish darajasi baholanadi.
6. **Boshqaruv qarori.** Monitoring natijalariga asoslanib loyihani davom ettirish, takomillashtirish yoki amaliyotga joriy etish bo‘yicha qaror qabul qilinadi.

MONITORING INDIKATORLARI

Tashkiliy indikatorlar — reja, muddat va vazifalarning bajarilishi.

Faoliyat indikatorlari — o‘quvchilarning ishtiroki, jamoaviy hamkorligi va mustaqil ishlashi.

Ilmiy-texnik indikatorlar — g‘oyaning ilmiy asoslanganligi, texnik yechimning mantiqiyligi va yangilik elementi.

Ta’limiy indikatorlar — bilim, ko‘nikma va amaliy faoliyatdagi rivojlanish.

Amaliy indikatorlar — loyihaning qo‘llash imkoniyati, foydaliligi va takomillashtirish istiqboli.

Monitoring sikli: Rejalashtirish → Amalga oshirish → Monitoring → Tahlil → Boshqaruv qarori → Takomillashtirish.

Mazkur yondashuvda monitoring faqat nazorat vositasi emas, balki boshqaruv qarorlarini asoslash vositasi sifatida namoyon bo‘ladi. Masalan, o‘quvchilarning

quyosh energiyasidan foydalanishga mo‘ljallangan kichik qurilma loyihasida muammo yuzaga kelsa, monitoring natijasi asosida mentorlikni kuchaytirish, vazifalarni qayta taqsimlash yoki loyiha muddatini qayta ko‘rib chiqish mumkin. Bunda asosiy e’tibor qurilmaning texnik parametrlariga emas, loyiha faoliyatini boshqarish jarayoniga qaratiladi.

XULOSA

Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘quvchilarning ilmiy-texnik startap loyihalarini samarali boshqarish uchun monitoring uzluksiz va bosqichma-bosqich tashkil etilishi lozim. Boshlang‘ich diagnostika, rejalashtirish, jarayon monitoringi, oraliq baholash, yakuniy tahlil va boshqaruv qarorlarining yagona tizimda birlashtirilishi loyiha faoliyatini izchil takomillashtirishga xizmat qiladi. Taklif etilayotgan monitoring mexanizmi tadqiqotning umumiy boshqaruv modelidagi “monitoring–baholash–takomillashtirish” blokini yoritadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining ta’lim va ilmiy faoliyatga oid normativ-huquqiy hujjatlari.
2. Ta’lim menejmenti va loyiha boshqaruvi bo‘yicha ilmiy-metodik adabiyotlar.
3. Umumiy o‘rta ta’limda innovatsion va loyiha faoliyatini tashkil etish bo‘yicha ilmiy-metodik manbalar.